

UNITED NATIONS
DECLARATION
ON THE RIGHTS OF
INDIGENOUS PEOPLES

TRANSLATION INTO AUCAN LANGUAGE

Picture from www.travel-pictures-gallery.com

**United Nations Development Programme
Suriname**

Disclosure – This translation was commissioned by UNDP Suriname with the support of Regional Indigenous Initiative of Regional Bureau for Latin America and the Caribbean, as a means of disseminating the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples. This is not an official translation and should not be used as such. The terminology used in the translation is that of the translator and does not necessarily represent that of the United Nations, including UNDP, or their Member States. This translation has been done in the year 2010 by the translator Ms. Vanessa Felisie, and has been verified by the Maroon Women's Network of Suriname.

UNDP is the UN's global development network, advocating for change and connecting countries to knowledge, experience and resources to help people build a better life. We are on the ground in 166 countries, working with them on their own solutions to global and national development challenges. As they develop local capacity, they draw on the people of UNDP and our wide range of partners.

World leaders have pledged to achieve the Millennium Development Goals, including the overarching goal of cutting poverty in half by 2015. **UNDP's** network links and coordinates global and national efforts to reach these Goals. Our focus is helping countries build and share solutions to the challenges of:

- Democratic Governance
- Poverty Reduction
- Crisis Prevention and Recovery
- Energy and Environment
- HIV/AIDS

UNDP helps developing countries attract and use aid effectively. In all our activities, we encourage the protection of human rights and the empowerment of women.

A mofu di a veleniki fu den voluku fu a goontapu meke abaa a leti fu den ingii sama di e libi a ini busikondee.

A sooto fu en na a denki anga a sete fu a weitibuku fu a veleniki fu den voluku fu a goontapu , pe bun biibi sa de fu du namo namo a wooko fu den Staten aini a weitibuku.

E piki taki alla ingii sama abi a seefi leti enke alla taa sama anga a sabi fu alla sani fu paati den seefi anga fu lespeki den seefi.

E piki taki alla sama abi wan ana aini diffeenti sani anga den anga den gudu fu cultuur anga gaansama sani di alla anga alla e tonn a gemeenschappelijke erfgoed fu libi sama.

Moo faa ai piki taki ala leli politiki anga gwenti (fasi fu du sani) di de gebaseerd tapu a suprioriteit fu voluku efu so libisuma efu e propageer disi tapu basi fu a nationale afkomst sama a yu, yu gado di yu e dini, etnische efu gaansama sani racistisch.ai taki ete wan lesi taki den ingii sama mu mang wooko anga den leti san dee fu sama discrimineerden.

Den e booko den ede fu di ingii sama ben tjotjo anga sani di ben pasa fositen di a ben bun , enke kolonisatie anga puu den a den kondee doti anga den sai bika na dat meke taki den a feti na ini den eegi ai.

Den sabi taki a de tumisi fanowdu fu lespeki anga tjai go anga fesi fu a fosi leti fu den ingii sama fu wi te aigo abaa den kondee, a doti anga den sani fu den so enke politiki, economische anga sociale strukturu kulturu anga den gaansama sani.

Moo faa a sabi taki a de tumisi fanowdu fu lespeki den leti fu den ingii sama di den naki stampu poti a pampila anga den Staten anga fu yeepi go moo faa.

A piisii taki den ingii e teke aini politiki, economische, sociale anga kultuu kengi anga fu tjai wan kaba kon na alla sowtu fasi fu onderdrukking anga discriminatie a winsi o pe.

Den abi a taanga biibi taki a san di yeepi den e daai den kondee sa abi wan ana aini a tii anga kon moo taanga fu den kantoo, kultuu anga gaansama sani anga tu a tjai kwa fesi fu den wooko.

Ai piki taki a lespeki gi a sbi fu den ingii kultuu anga den gaansama leli abi wan duurzame anga rechtvaardige manii.

Ai benadrukt a ana fu a dimilitarisatiefu den kondee anga de peesi peesi fu den ingii te aigo abaa switi libi go anga fesi tapu economische en sociale vooruitgang abi wan bun wookomakandaa abaa hii goontapu,

Ai piki in het bijzonder taki a leti fu den ingii famii anga libimakandaa te aigo abaa faantiwootu fu kia, tjai, gwa fesi, leli anga ta bun fu den pikin mu de pilisisi enke di fu a leti fu a pikin.

Anga denki taki den leti di den poti/meki aini weiti a tapu pampilla angaa aini taa taa afspalaki anga Staten anga den ingii foluku san leisi a wan saak fu hii goontapu efuso a abi goontapu faantiwootu.

Ooktu tei luku taki den sootu a sootu weiti anga relatie di den e vertegenwoordig de a basis fu wan taanga wookomakandaa fu den ingii anga den Staten.

Ai pikti taki a weitibuku fu a veleniki fu den voluku fu a goontapu, a goontapu verdrag te ai go abaa eco scc anga kulturu leti, a goontapu verdrag te aigo abaa sama anga politiki leti anga a Weense sitampu-pampila anga aksi programma e bevestig a belang fu a Irti tapu zelfbeschikking fu alla sama, sodati den seefi sa bepaal gi sama den e stem gi anga den seefi sa wooko na a tja gwa fesi den economische, soc , anga kuluur sani.

Rekening mu holi taki nawan sani komoto aini a sitampu-pampila den mu teke fu sa tapu sama den leti zelfbeschikking aini wookomakandii anga a goontapu leti.

Den e biibi taki a sabi fu a leti fu den ingii aini a verklaring sa tjai a harmonieuze anga cöorperatieve wookomakandaa fu a Staat anga den ingii gwa anga fesi te ai go abaa a fosi leti democratie lespeki fu libi sama leti, non-discriminatie anga bun biibi.

Ai gi ahalla a den Staten fu den sa wooko a den verplichtingen fu den tapu wan effectieve manii enke fa a de a den ingii aini nen fu goontapu wookosani fu kai a nen sani dim u pasa di abi leti aini taki makandaa anga wookomakandaa anga den sani di abi te make anga en.

Gi a a veleniki fu den voluku fu a goontapu a wn belangrijke wooko di naabi tapu te aigo abaa tjai go a fesi anga a kibii fu aleti fu den ingii.

A sitampu-pampila ya na wan taa belangrijke stap te we taki abaa a sabi , tjai go anga fesi anga kibii fu a leti anga a fiitan fu den ingii anga a tjai kon anga fesi fu den relevante wooko fu a a veleniki fu den voluku fu a goontapu sistema na a pisi ya.

A e pikti ete wan leisi taki den ingii sama mu abi taki den ingii sama mu abi taki aini all alibi sama leti di goontapu sabi sondoo discriminatie, anga den ingii abi collectieve leti di a mag fu mankei a ini den libi, den gusontu anga tjai go a fesi fu den gupa ya.

A de so taki fa den ingii voluku de ya e kengi fu a pisi kondee di den de anga a taawn anga fu kondee kondee den nationale anga regionale belanggeleeki anga diffenti fositen sani anga cultuur sani den mu fu suku fu sabi san awan taki.

Anga lespeki ai taki abaa a sitampu-pampila fu a veleniki fu den voluku fu a goontapu fu kai anga nen a leti fu den ingii bee fu sa de wan voorbeeld di wi feti gi te wi e denki abaa wookomandii anga lespeki wi seefi.

Weiti nombuu 1

Ingii bee abi leti tapu all alibi piisi, enke sama efu so collectief, fu alla libisama leti anga den fosi fii fasi enke den de aini weiti boekoe fu a a veleniki fu den voluku fu a goontapu, a Universele sitampu-pampila fu den leti fu libi sama anga a goontapu sama leti weiti.

Weiti nombuu 2

Ingii foluku anga sama de dif ii anga a seefi enke alla ta foluku anga sama anga den mu man wooko anga den leti san dee fu sama discriminneer den te ai go abaa den komoto anga sama a deningii foluku abi leti tapu zelfbeschikking a bika fu a leti a pe den sa man bepaal frij sama den o stem gi anga den frij fu tjari den moni toli, fa fu libi anga kultuu sani go anga fesi.

Weiti nombuu 3

Ingii foluku, te den e wooko tapu den leti fu zelfbeschikking den kana bi taki aini a tii fu akondee moo moo te ai go abaa den ini osu anga a pisi wataa pe den de sani, den sa abi taki ooktu tapu afasi anga fu fende a mani fu du den tii wooko.

Weiti nombuu 4

Ingii voluku abi leti fu du den eegi politiki, kuutu, moni toli, yeepi sama, anga kultuu kantoo anga fu kai taa sama kon teke paati aini tu na tapu den leti fu tekpaatiet efu den wani dan de mu holi den seefi na a fasi fu libi fu a kondee te ai go abaa a politiki, moni toli, yeepi sama anga kultuu sani.

Weiti nombuu 6

Alla ingii sama abi leti fu abi wan egi kondeeman nen

Weiti nombuu 7

1. Ingii sama abi leti tapu libi, gusontu fu sakin anga fustan, fii anga.
2. Ingii foluku abi a leti fu libi aini fii vrede anga veiligheid enke apaati foluku. Den a sa teke dwingi a na wan sani enke genocide efu so geweld, da te we taki aba geweld da wi e e denki fasi fa pikin e puu komoto aini a wan guupu poti go a ini a taawan.

Weiti nombuu 8

1. Ingii foluku anga ibii sama abi a leti fu na saka un seefi gi na wan fu a moksi anga taawan efu so tjai kaba fu a fasi fu libi.
2. Den kondee sa poti bun bun sani a wooko fu sani a mu fende pesi anga pai fu:

- a. Inii wan du di pasa di meke taki den integriteit enke apaati foluku efu kultuu gudu efu etnische identiteit den teke en puu a den.
- b. Inii wan du di pasa meke taki den puuu di kondee a den, noso a pisi doti efu gudu fo den.
- c. Inii wan fasi fu foilisi anga dwingi di abii anga baka pisi fu poli de leti di den abi noso book hen saka
- d. Inii wan fasi mu de fu moksi anga taawan noso libi mankandi anga taawan
- e. Inii wan fasi fu popokandaa di meke fu tjai paati anga bee anga foluku vo foluku noso paati bee libii fu.

Weiti nombuu 9

Ingii bee anga sama abi a letie fu de a wan ingii kondee efu wan peesi pe ingii de, aini taki makandaa anga deng mama bee sani anga fasi fu du sani fu a peesi efu a kondee de. Nawang fasi fu disco a mag fu fende peesi te je wooko a tapu so wan letie.

Weiti nombuu 10

Ja mag fu puu den ingii anga geweld aini den kondee efu a pisi doti pe de tan. Den a sa komoto de sondee a fii wani, a fosi akisi fu pimisi fu den. Ingii abaa sa ai go en dan soso baka te den taki abaa wan tuu tuu anga leti fasi fu pai anga efu a man, ju mu man komoto, hali ju seefi puu te a yuu doo.

Weiti nombuu 11

Ingii foluku anga sama abi a leti fu du den kultuu mama bee sani anga den sani di den gwenti anga fa fu meke kon nyun. Disi abi na ini a fositen leti, a fasi fu du ju kultuu sani nownow anga moo lati, fu peesi pe sama diki suku fositen sani anga fositen peesi, artefacten, ontwerpen, ceremonisch, technologieen, visuele anga uitvoerende kunsten anga sani fu leisi l sa holi den a hei, kibii den anga suku fu tjai den go anga fesi.

Den kondee sa meke piisii fu poti bun bun sani a wooko, so enke restitutie, wooko makandaa sa ontwikkel anga ingii foluku te ai go abaa kultuu, intellectuele, heliki, anga bonu sani fu den di den teke sondee fu den anga den taki, sondee de fii wani efu aini sitee anga san a weiti mama bee sani a fasi fu du sani e taki.

Weiti nombuu 12

Ingii foluku abi a leti fu den keliki sani anga den bonu sani, den fasi fu i anga ceremonie. Sa de gi alla sama fu wooko anga den, fu tjai den go a fesi anga fu gi leli abaa den. A leti fu holi heliki anga kultuu peesi a hei fu den a sa go a k

A kabaa soso, fu kibii en anga fu na go aini a pe alla sama de , a leti fu sa meke koboloiki fu anga controle abaa den ceremoniele sani anga a leti fu wooko tapu den sakin fu den sama.

Dwnkondee sa meke moi fu opo a pasi gi repatriering fu ceremoniele sani anga den dede sakin di den abi a den fu du tuu tuu transparante anga poti bun bun wooko sani ontwikkeld aini woko makandii anga den ingii foluku.

Weiti nombuu 13

Ingii foluku abi a leti fu den geschied, tongo, mama bee sani di e du anga taki, filosofieen, siki anga sani fu leisi nyun libi fu geboloiki fu tjai en go a moo fesi anga fu gi en abaa na den moo nyun generatie, anga fu gi den eigi nen a wan paandasi, peesi anga sama sama.

Den kondee sa du bun bun sani fu kibii aa leti y aanga fu meki ingii foluku aini politiki kultuu bakaa anga te aigo abaa tii toli den sa fustan sa sama e taki anga sama e fustan sa de e taki efu a de fanowdu fu suku sani di sa yeepi den enke vertaling.

Weiti nombuu 14

Ingii foluku abi a leti fu opo den eigi fasi fu leli anga fu tii en, pe e gi leli aini den eigi tongo taki tapu wan fasi di e fiti aini den kultuu leli anga fasi fu leli sani.

Ingii sama da we taki abaa den pikin aqbi a leti tapu alla fasi fu teke leli aini a kondee sondee disco.

Den kondee di sa wooko makandii anga den ingii folukun sa du bun bun sani fu solugu taki den ingii sama da we denki den pikin nengee di na tan a ini den paandasi pe den sa teke leli a ini den eigi kultuu anga tongo taki.

Weiti nombuu 15

Ingii foluku abi a leti tapu a lespeki anga kengi fu den kultuu mama bee sani fosi ten sani anga den sabi fu den di a tapu wan leti fasi yu mu man si en aini a teke leli anga gi fu boskopu.

De kondee mu du bun bun sani aini taki makandaa anga wooko anga den ingii foluku fu feti anga a vooroordeel anga discriminatie anga fu edereer, fustan tu anga den ingii foluku anga alla taa pisi makandaa gu tjai e kon anga fesi.

Weiti nombuu 16

Ingii foluku abi a leti fu abi den eigi nyunsu station aini den eigi tongo anga den abi a leti fu go na alla den soutu nyunsu station fu ingii sondee disco.

Den kondee musu du bun bun sani fu solugu taki kondee-nyunsu station mu gi wan bun denki abaa a faandi, a kengi aini ingii kultuu sondee fu koti den leti fu taki san den wani.

Weiti nombuu 17

Ingii sama abi a leti tapu a hii piisii fu alla den leti enke fa a de a ini a internattionale anga nationale wooko leti.

Aini taki anga wookomakandii anga den ingii foluku den kondee mu du sani fu kibii den ingii pikin tege a moni doloki anga a du wooko di sa gi en wan mankei, di e hinder a pikin aini eng goo anga kijja, efu so di a bun gi en gusontu efuso a sakin fasi psysische, spirituele, morele of sociale ontwikkeling rekening houdend anga den bijzondere zwaki fasi anga a belang fu leli anga gi den empowerment.

Ingii sama abi a leti fu teke pati na teke dwingi fu disco arbeidersvoorwaarde enke sama den e teke a wooko anga efu so a moni di den e pai.

Weiti nombuu 18

Ingii foluku abi a leti fu teke paati na ini a sidon denkif u sani di sa poli a leti , via wookoman di den sefi teke a wooko fu du san den wani anga abi a leti fu holi den eigi den sidon denki kingi pakisei kantoo anga fa fu tyai en go moo anga fesi.

Weiti nombuu 19

Den kondee sa abi wan taki makandaan dan anga bun biibi wan wookomakanda tu anga den ingii foluku fia den eigi vertegenwoordegingsinstituten fu den fii , fosi peesi , akisi anga fu kisi piimisi te ju akisi en fosi weiti efu sani di abi invloed tapu den du den wooko.

Weiti nombuu 20

Ingii foluku abi a leti fu holi den politki, moni anga fasi fu libi anga sama system aanga kantoo a tapu anga fu ontwikkel en mu de verzekerd fu a switi fu den eegi bestaan- en ontwikkelings middelen anga a fii fu teke paati na alla mama bee sani anga moni toli sani.

Ingii foluku fu pe den teke den bestaan- en ontwikkelingsmiddelen mag fu taki suku weiti na tapu wan tuu tuu anga leti fasi.

Weiti nombuu 21

Ingii foluku abi a leti fu sondee disco , wan moo bete tan fu den moni anga fasi fu libi anga sama situatie, so enke ontwikkeling, wookopoloblema, gusontu, anga social veiligheid.

Den kondee sa teke bun bun sani anga efu a de fanowdu spesuutu sani fu solugu gi a contenu bun kengi fu den eco anga soc sani. Den sa luku bun a den leti anga speciale fanowdu fu den gaandi ingii den uman, junkuuwan, pikin anga sama anga wan handicap.

Weiti nombuu 22

Te den sa wooko anga a verklaring ya den sa luku extra na tapu den leti anga speciale solugu fu den gaansama, den uma, den jonkuuwan anga pikin anga sama anga wan handicap.

Den kondee sa du sani aini wookomakandii anga den ingii foluku fu solugu taki den ingii uman anga pikin sa kisi alla bescherming tege fasi fu du ogii anga disco.

Weiti nombuu 23

Ingii foluku abi leti fu kuku san de wani du fosi anga kai pakisei luku fa fu du en. Ingii sama moo moo abi a leti fu de actief na a sete anga a bigin fu gusontu, oso poloblema anga taa moni toli anga fasi fu libi anga sama poloblema di abi invloed a den tapu anga fu pete a man fu du den programma ya na ini den eegi kantoo.

Weiti nombuu 24

Ingii foluku abi a leti fu du den gaansama deesi sani anga holi den fasi fu deesi , os enke a conservatie fu den deesi uwii, meti, anga siton. Ingiisama abi ook tu a leti fu pasa sondee discriminati na alla fasi fu libi anga sama kantoo anga gusontutoli kantoo.

Ingii sama abi a seefi leti tapu a moo hei fasi fu sakin anga jeje gusontu. Den kondee mu du alla sani di de fanowdu fu meke a leti ya pasa a wan fasi di fiti.

Weiti nombuu 25

Ingii foluku abi a leti tapu den onderscheidende spirituele relatie anga den oudsher in eigendom zijnde efuso den kondee, peesi,wataa,se,anga taa sani di den teke

Weiti nombuu 26

Ingii foluku abi leti tapu den kondee, peesi, anga sani di fosi ben de fu den gaansama, di den be e geboloiki efu di den ben teke abaa.

Ingii foluku abi leti fu abi keboloiki,ontwikkeling anga tii den kondee, peesi anga sani di den abi aq ini nen fu a traditioneel eigendom efuso a traditioneel gebruik, efuso di den teke abaa.

Den kondee mu erken den sowtu kondee, peesi anga sani ya wettelijk anga den mu bescherm den. A erken mu fende peesi anga alla lespeki fu den fasi fu du sani, gaansama sani anga pachtstelsels fu den ingii foluku.

Weiti nombuu 27

Den kondee sa sete anga du wan tuutuu, onafankiklik, onpartijdig, opo, anga, transparantproces a ini wokomakandii anga den ingii foluku, anga alla erkening fu den leti, gaansama sanis, anga fasi fu du sani anga pachtssysteem fu den ingii foluku ya te a e go abaa den kondee, peesi anga sani so enke kondee, peesi, anga sani di be de traditioneel eigendom efu di den be e geboloiki mu erken. Ingii foluku abi a leti fu teke paati na a proces ya.

Weiti nombuu 28

Ingii foluku sa meke aanspraak tapu genoegdoening, so enke akisi fu kengi anga efu te dati a man moo, dan wan leti fasi anga tuutuu pai gi den kondee, peesi, anga sani di de traditioneel eigendom efu di den be e geboloiki, anga di den teke e ini beslag, holi fika a baka, efu poli sondee den fii wani, anga fosi den akisi piimisi.

Boiti te anga den fii wani den kondee kon overeen taki a pai sa fende peesi awan fasi fu kondee, peesi anga sani di de a seefi a ini kwaliteit, bigi anga juridische status efu pai wan moni efu wan taa pai di de fiti.

Weiti nombuu 29

Ingii foluku abi a leti tapu a holi anga kibii fu den milieu, anga tapu a productieve capaciteit fu den kondee peesi anga sani. Den kondee sa opo yeepi programma's gi den ingii foluku fu den sa du gi a tan holi anga kibii sondee discriminatie.

Den kondee sa teke bunbun sani fu solugu taki den a sa holi efu towe sani di a bun a ini den kondee efu peesi fu den ingii foluku, sondee den fii fasi anga fosi fu akisi den piimisi.

Den kondee mu teke bunbun maatregel fu solugu taki te enke pete a de fanowdu, den gusontu programma's gi ingii foluku enke fa den ontwikkel den anga de ingevoerd door den foluku di de getroffen door sani dia bun, behoorlijk worden geïmplementeerd.

Weiti nombuu 30

A ini den kondee efu peesi fu den ingii foluku, suudati wooko a sa fende peesi boiti te ai go abaa a algemeen belang, efuso boiti te den kon overeen efu tapu akisi fu den ingii foluku.

Den kondee mu abi wan bun taki anga den foluku, via den sani di den soi fu duanga tu via den vertegenwoordigingskantoo, fosi den geboloiki den kondee efu peesi fu suudati wooko.

Weiti nombuu 31

Ingii foluku abi leti tapu den kultuu gudu, gaansama sabi anga gaansama kultuu taki nongo soseefi a demonstratie fu den mama goonsabi, technologien anga kultuu pe sama anga genetische sani, sii, deesi, sabi fu meti anga busi, gaansama taki, sikiifi, tembee, sport anga gaansama pee anga holi a si anga du kunst a heei fu tii, kibii anga ontwikkel en. Den abi ook tu a leti fu holi den intellectuele eigendomsrecht tapu a culturele erfgoed anga a traditionele sabi anga traditionele cultuu nongo a tapu, fu tii, fu kibii anga fu ontwikkel.

Den kondee sa du bun bun sani a ini wokomakandaan anga den ingii foluku te a e go abaa a leti fu wooko tapu erkenning anga kibii.

Weiti nombuu 32

Ingii foluku abi a leti fu stel prioriteiten anga kai pakisei fu a ontwikkeling anga a geboloiki fu den kondee efu peesi anga taataa sani.

Den kondee sa holi kuutu dan a ini bun fitoow wooko a makandii anga den ingii folukuvia den eegi vertegenwoordigingskantoo, kaba den fiifasi, fu fosi akisi piimisi fu sa kisi enfosi den projecte keli bun di abi invloed tapu den kondee, efu peesi anga taa sani, so enke a ini nen fu a ontwikkeling a geboloiki efu wooko siton, wataa efu taa yeepisani.

Den kondee sa gi bun bun sani fu wan leti fasi anga tuutuu pai fu den sowtu activiteiten ya anga staafu di fiti den sa gif u tapu a nadelige goonmama, monitoli, sociale, kultuu anga bonu sani.

Weiti nombuu 33

Ingii foluku abi leti tapu den eegi identiteit efuso fu bepaal den lidmaatschap a ini taki makandaan anga den gwenti anga den gaansama sani. Disi na e du na wan sani na a leti fu den enke ingii sama fu kisi a burgerschap na den kondee pe den e tan

Ingii foluku abi leti fu bepaal a strokturu anga lidmaatschap fu den kantoo enke fa den bet aki en fiti.

Weiti nombuu 34

Ingii foluku abi a leti fu tyai den kantoo strokturu anga a paati fasi fu den gwenti, fasi fu du sani, bonu, gaansama sani, procedures anga son leisi fa den du besta, kuutu bakaa systema efu fasi fu du sani, go anga fesi, ontwikkeling, anga a holi fu aini taki makandaan fu den standaarden fu goontapu leti gi libisama.

Weiti nombuu 35

Ingii foluku abi leti fu bepaal a faantiwootu fu sama aini wan kon makandaa.

Weiti nombuu 36

Den ingii foluku da wi e taki abaa foluku di internationale grenzen e paati abi a leti fu kon taki anga wookomakandaa bun, anga den bonu, kultuu, politiki, moni toli anga fasi fu libi anga den mebee anga taa foluku fu taa se.

Den kondee mu abi a ini taki anga wookomakandaa anga den ingii foluku bun bun sani fu yeepi a leti ya komoto bun.

Weiti nombuu 37

Ingii foluku abi a leti fu erken anga du sa den weiti akuudei anga den kondee efuso den kuutu bakaa anga den kondee mu holi anga lespeki den akuudei ya.

Na wan sani a ini a verklaring ya a mu de enke wan sani di sa tapu a leti fu den ingii foluku enke fa a de na ini den akuudei.

Weiti nombuu 38

Den kondee mu abi a ini taki anga wokomakandaa anga den ingii foluku bun bun sani so enke weiti staafu fu meke a wanifu a sitampu-pampila ya pasa.

Weiti nombuu 39

Ingii foluku abi aleti fu lisi moni anga tekinisi yeepi fu den kondee anga a internationale samenwerking fanowdu fu a switi fu a leti ya mu de a ini a sitampu-pampila ya.

Weiti nombuu 40

Ingii foluku abi a leti fu fende pasi fu gaw gaw fende wan Irti anga tuu tuu fasi sani fu tjai oplossing kon aini kuutu anga toobi anga den kondee efu ta sama anga tapu bun bun wini gi alla aantastingen fu den wan fu wan anga makandii leti. Na a seeka den abi fu holi pakisei anga den gwenti gaansama sani weiti anga kuutu systema fu den ingii foluku anga international sama.

Weiti nombuu 41

Den organen anga organisatie fu a veleniki fu den voluku fu a goontapu systema nga taa sowtu organisatie sa yeepi na hii du fu den bepalingen a ini a verklaring ya door fu seeka sani enke moni toli

wookomakandaan anga tiknisi yeepi fasi ang sani di mu solugu fu teke paati fu ingii foluku te a e go abaa sani fu den dim u poti a pampila.

Weiti nombuu 42

A veleniki fu den voluku fu a goontapu en sakin pe an permanente Forum gi ingii toli anga organisatie pe a tapu kondee fasi sa abi lespeki gi a hii toepassing fden bepalingen a ini a verklaring y aanga fu ondoo suku a uitwerking fu a sitampu-pampila ya.

Weiti nombuu 43

Den leti di de erken toon o moo lagi fasi fu libi lespeki anga gusontu fu den ingii foluku abaa a hii goontapu.

Weiti nombuu 44

Alla leti di sama sabi anga fi fasi e teli a sefi fasi gi uman sowel maningii sama.

Weiti nombuu 45

Na wan sani a ini a sitampu-pampila ya den a mu si enke wan berking efu so uitsluiting fu den leti di ingii foluku abi no now efuso sa kisi.

Weiti nombuu 46

- 1) Nawan sani a ini sitampu-pampila ya, din a wan kondee, foluku edu sama mu sa poti taki na en fasi, efy teke pasi du wan sani di a de enke fa a verklaring fu a a veleniki fu den voluku fu a goontapu e taki efu en enke pii misi fu du wan sani I a bun gi a teritatiale integriteit efu a politiki eenheid fu soeverine anga onafankiliki kondee.
- 2) Te den e wooko anga den leti di de a ini a Ver sitampu-pampila dan den abi, fu lespeki den leti du sama anga den fii fasi. Ta wooko fu den leti di de aini a Verk sitampu-pampila na soso gi den fanoowdu a ini a weitien enke fa de gi a hii goontapu leti fu sama.
- 3) Den buperkingen a mu de discriminerend anga a mu de fanoowdu, soso fu de zeker fu a sabi anga a lespeki fu den leti anga fi fasi du taa wan, anga fu abi a leti anga duengi fasi fu wan democratische goopu.
- 4) Den taki a ini a sitampu-pampila mu de enke a begin fu leti democratie lespeki fu libisama leti, a seefi fasi, nondiscriminatie, bun tii anga bun fitoow.